

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA

STANOVISKO EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY

ze dne 18. července 2018

k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro účinky postoupení pohledávek na třetí strany

(CON/2018/33)

(2018/C 303/02)

Úvod a právní základ

Dne 12. března 2018 přijala Evropská komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro účinky postoupení pohledávek na třetí strany (dále jen „navrhované nařízení“) ⁽¹⁾. Evropská centrální banka (ECB) má za to, že navrhované nařízení patří do oblasti její působnosti, a rozhodla se proto vykonat své právo předložit své stanovisko, jak je uvedeno v čl. 127 odst. 4 druhé větě a v čl. 282 odst. 5 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva“).

Pravomoc ECB zaujmout stanovisko je založena na čl. 127 odst. 4 a čl. 282 odst. 5 Smlouvy, neboť navrhované nařízení obsahuje ustanovení, která mají vliv na a) základní úkol Evropského systému centrálních bank (ESCB) spočívající v provádění měnové politiky Unie podle čl. 127 odst. 2 Smlouvy, pokud se navrhované nařízení dotýká zájmů centrálních bank ESCB v souvislosti se zajištěním úvěrových operací Eurosystemu; a b) příspěvek ESCB k řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti stability finančního systému podle čl. 127 odst. 5. V souladu s čl. 17.5 první větou jednacího řádu Evropské centrální banky přijala toto stanovisko Rada guvernérů.

1. Obecné připomínky

1.1. Postoupení pohledávek představuje jeden ze způsobů, kterým mohou účastníci finančního trhu získávat likviditu a/nebo přístup k úvěru, jež jsou nezbytné pro výkon jejich podnikatelské činnosti. V současné době je pro věcně-právní účinky postoupení pohledávek rozhodné vnitrostátní právo, které v členských státech není jednotné. I když na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/47/ES ⁽²⁾ došlo k harmonizaci určitých zásadních aspektů, platnost postoupení pohledávek, které jsou bankovními úvěry, a vznik zajišťovacích práv ve vztahu k těmto pohledávkám se i nadále řídí vnitrostátním právem ⁽³⁾. Nedojde-li k harmonizaci, nemohou hospodářské subjekty v Evropské unii vědět, jaké požadavky platí pro platné postoupení pohledávky nebo pro zajišťovací transakci ve vztahu k pohledávce v kontextu přeshraniční transakce ⁽⁴⁾. I když k určité harmonizaci došlo na základě článku 14 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ⁽⁵⁾, ustanovení tohoto nařízení neurčují právo rozhodné pro věcně-právní účinky postoupení pohledávek ⁽⁶⁾. V důsledku nejistoty ohledně rozhodného práva v souvislosti s přeshraničním postoupením pohledávek vznikají pro účastníky finančního trhu právní a finanční

⁽¹⁾ COM(2018) 96 final.

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/47/ES ze dne 6. června 2002 o dohodách o finančním zajištění (Úř. věst. L 168, 27.6.2002, s. 43).

⁽³⁾ Na základě čl. 3 odst. 1 směrnice 2002/47/ES si členské státy mohou ponechat vnitrostátní pravidla, pokud se týká vytvoření, platnosti, vymahatelnosti nebo důkazní přípustnosti dohody o finančním zajištění nebo poskytnutí finančního zajištění na základě dohody o finančním zajištění, která existovala před přijetím směrnice 2002/47/ES.

⁽⁴⁾ Důvodová zpráva k navrhovanému nařízení výstižně uvádí, že „srozumitelnost v otázce vlastnictví pohledávky po jejím přeshraničním postoupení je důležitá pro účastníky finančních trhů i pro reálnou ekonomiku“ (viz s. 8).

⁽⁵⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6).

⁽⁶⁾ Je tomu tak i přesto, že 38. bod odůvodnění nařízení (ES) č. 593/2008 uvádí, že v souvislosti s postoupením pohledávky se čl. 14 odst. 1 použije rovněž na věcně-právní dopady postoupení mezi postupitelem a postupníkem.

rizika, jejichž zmírnění vyžaduje další náklady na finanční transakce a zahrnuje složité situace, pokud se týká realizace pohledávek v případech insolvence postupníka. Nejistota v tom směru, jaké věcné právo je rozhodné pro přeshraniční převod pohledávek, může od postoupení pohledávek odrazovat, čímž účastníci finančního trhu přicházejí o přístup k úvěru za účelem využití podnikatelských příležitostí.

- 1.2. ECB bere na vědomí navrhované nařízení, které usiluje o vyřešení otázky definice práva rozhodného pro účinnost postoupení pohledávky vůči třetím stranám a přednosti postoupené pohledávky před pohledávkami třetích stran ve vztahu k předmětu postoupení. Doplněním článku 14 nařízení (ES) č. 593/2008, který tyto konkrétní otázky neřeší, navrhované nařízení usiluje o zavedení pravidel pro stanovení rozhodné jurisdikce ve výše uvedených otázkách. Tímto rovněž napomůže při podpoře přeshraničních investic, a to v souladu s jedním z cílů, o jehož dosažení Unie usiluje pomocí unie kapitálových trhů, jak Eurosystem sdělil již dříve⁽¹⁾.

2. Konkrétní připomínky

- 2.1. Obecným pravidlem podle navrhovaného nařízení je, že účinky postoupení pohledávek na třetí strany se řídí právem země, ve které má postupitel „obvyklé bydliště“. ECB poznamenává, že článek 14 nařízení (ES) č. 593/2008 v určitých otázkách odkazuje na právo dohody o postoupení, když v jiných otázkách uvádí právo postoupené pohledávky. Obecné pravidlo v navrhovaném nařízení odkazuje na právo třetí země, a sice obvyklého bydliště postupitele. I když je to právně možné, navrhované pravidlo vykazuje určité nedostatky, zejména v případech, kdy úvěrové pohledávky slouží jako finanční zajištění ve smyslu čl. 1 odst. 4 písm. a) směrnice 2002/47/ES. Je tomu tak proto, že odkaz na právo třetí země zvyšuje zátěž, kterou musí příjemci zajištění vynaložit při provedení právního auditu v případě, že úvěrové pohledávky, tj. bankovní úvěry, jsou mobilizovány jako zajištění na přeshraničním základě.
- 2.2. Důvodová zpráva k navrhovanému nařízení uvádí, že přibližně 22 % operací refinancování v rámci Eurosystemu je zajištěno formou pohledávek z úvěrů, jež ke konci druhého čtvrtletí 2017 dosáhly výše přibližně 380 miliard EUR, z toho asi 100 miliard EUR představovaly úvěrové pohledávky mobilizované v přeshraničním kontextu⁽²⁾. Vzhledem k tomu, že navrhované nařízení se dotýká zájmů centrálních bank jako příjemců zajištění, tj. jakožto postupníků pohledávek, ECB vyzývá Radu, aby zvažila úpravu čl. 4 odst. 2 navrhovaného nařízení (jehož cílem je zavedení zvláštní úpravy v oblasti financí tím, že stanoví, že v určitých situacích se použije právo rozhodné pohledávky) v tom směru, že právem rozhodným pro pohledávku by se řídily i účinky postoupení úvěrových pohledávek, tj. bankovních úvěrů, na třetí strany.
- 2.3. ECB poukazuje na *acquis* ve věci kolizní normy podle článku 9 směrnice 2002/47/ES, podle které se zaknihované cenné papíry na přeshraničním základě řídí právem jediné země, a to země, v níž je veden příslušný účet, na němž jsou cenné papíry drženy prostřednictvím uschovatele. Toto pravidlo, jehož cílem je usnadnit přeshraniční operace s cennými papíry kryté finančním zajištěním, odráží *acquis* podle čl. 9 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES⁽³⁾; uvedený čl. 9 odst. 2 rovněž stanoví, že rozhodným je jen jedno právo - a sice právo země příslušného účtu. V tomto směru by ECB ráda připomněla, že při přijímání směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES⁽⁴⁾, jejímž cílem bylo mimo jiné zahrnout do oblasti působnosti směrnice 2002/47/ES úvěrové pohledávky (tj. bankovní úvěry), nebyl článek 9 směrnice změněn, neboť se stále jednalo o obsahu článku 14 nařízení (ES) č. 593/2008. S ohledem na *acquis* a zejména na článek 9 směrnice 2002/47/ES a čl. 9 odst. 2 směrnice 98/26/ES je dán silný důvod vymezit pro úvěrové pohledávky jediné rozhodné právo, stejně jako to učinil zákonodárce učinil v případě zaknihovaných cenných papírů. S ohledem na čl. 14 odst. 1 nařízení (ES) č. 593/2008

⁽¹⁾ Viz Evropská komise, *Zelená kniha - Vytváření unie kapitálových trhů* (COM(2015) 63 final, Brusel, 18.2.2015). Viz rovněž Evropská centrální banka, „*Building a Capital Markets Union – Eurosystem contribution to the European Commission's Green Paper*“ (Vytváření unie kapitálových trhů - příspěvek Eurosystemu k Zelené knize Evropské komise), 2015.

⁽²⁾ Strana 2 a poznámka pod čarou 10 důvodové zprávy k navrhovanému nařízení. Je třeba uvést, že na konci druhého čtvrtletí 2017 byla výše úvěrových operací Eurosystemu zajištěných úvěrovými pohledávkami a mobilizovaných v přeshraničním kontextu výrazně nižší než uvedená částka.

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry (Úř. věst. L 166, 11.6.1998, s. 45).

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES ze dne 6. května 2009, kterou se mění směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry a směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění, pokud jde o propojené systémy a pohledávky z úvěru (Úř. věst. L 146, 10.6.2009, s. 37).

a čl. 4 odst. 2 navrhovaného nařízení by nejúčinnějším způsobem, jak minimalizovat počet práv rozhodných pro úvěrové pohledávky, bylo i v případě bankovních úvěrů odkázat na právo postoupené pohledávky. Tím by se v případě bankovních úvěrů mobilizovaných jako zajištění dosáhlo obdobné úrovně právní jistoty a jednoznačnosti, jaké bylo dosaženo v případě zajišťovacích transakcí s cennými papíry.

- 2.4. Důvodová zpráva k navrhovanému nařízení uvádí, že kolizní normy obsažené v navrhovaném nařízení na straně jedné a kolizní normy obsažené ve směrnici 2002/47/ES, směrnici 98/26/ES a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES⁽¹⁾ na straně druhé se nepřekrývají, protože navrhované nařízení se vztahuje na pohledávky, zatímco uvedené směrnice se vztahují na zaknihované cenné papíry a nástroje, jejichž existence nebo převod předpokládají zápis do registru, na účet nebo do centrálního depozitáře⁽²⁾. ECB by však při této příležitosti ráda znovu zmínila otázku, která se týká směrnice 2002/47/ES a která má pro Eurosystem zásadní význam při přijímání úvěrových pohledávek jako zajištění pro úvěrové operace Eurosystemu. ECB připomíná, že směrnice 2002/47/ES byla změněna směrnicí 2009/44/ES s konkrétním cílem usnadnit centrálním bankám použití úvěrových pohledávek jako zajištění. ECB vydala k těmto změnám stanovisko⁽³⁾, v němž se zabývala otázkou „nejednotné úpravy úvěrových pohledávek v různých zemích EU“ a zdůraznila, že „pro Eurosystem je velmi důležité, aby mohl využívat úvěrové pohledávky jako zajištění podle režimu stanoveného směrnicí 2002/47/ES, což usnadní neformální a efektivní nakládání s tímto druhem aktiv, zejména prostřednictvím elektronických prostředků, a to i na přeshraničním základě“.
- 2.5. I když navrhované nařízení se zabývá kolizními normami, a nikoli hmotněprávními otázkami, ECB by ráda zopakovala své dřívější poznámky týkající se jednoho rizika, které vzniká v důsledku mobilizace úvěrových pohledávek jako zajištění centrální banky, a to jak v zemích eurozóny, tak i na úrovni Unie: konkrétně se jedná o riziko práv započtení, jež vykonají dlužníci (nebo ručitelé) z těchto úvěrových pohledávek, kteří jsou třetími stranami, ve vztahu k částkám, které věřitelé těchto pohledávek těmto třetím stranám dluží. Toto riziko může zásadně snížit hodnotu úvěrové pohledávky a může ohrozit její „dostatečnost“ pro účely zajištění podle článku 18.1 statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (dále jen „statut ESCB“). Pokud by centrální banka chtěla v případě selhání protistrany realizovat úvěrovou pohledávku, možnost započtení může znamenat částečné či úplné snížení hodnoty zajištění úvěrové pohledávky. Čl. 3 odst. 3 písm. i) směrnice 2002/47/ES, zavedený směrnicí 2009/44/ES, se otázkou započtení zabývá pouze omezeně. Některé členské státy přijaly právní předpisy, které toto riziko řeší vyloučením práva započtení v případě úvěrových pohledávek mobilizovaných jako zajištění v úvěrových operacích s centrálními bankami ESCB⁽⁴⁾.
- 2.6. ECB má za to, že cíl vyloučit rizika započtení spojená s přijímáním úvěrových pohledávek jako zajištění v úvěrových operacích Eurosystemu je legitimní a zcela v souladu se statutem ESCB. Ochrana Eurosystemu před možnou ztrátou vzniklou v důsledku přijetí takového zajištění je úzce spojena s požadavkem obsaženým v článku 18.1 statutu ESCB, podle něhož úvěry poskytované centrálními bankami ESCB musí být dostatečně zajištěny. Kromě toho je třeba uvést, že náležité řešení rizik započtení rovněž umožňuje, aby úvěrové pohledávky byly i nadále způsobilým zajištěním pro úvěrové operace Eurosystemu, a přispívá tak k účinnosti transmise měnové politiky do reálné ekonomiky⁽⁵⁾. ECB vyzývá Radu, aby zvážila, zda nezměnit směrnici 2002/47/ES tak, že by vyloučila možnost, aby dlužníci (nebo ručitelé) z úvěrové pohledávky poskytnuté jako zajištění centrální bance v kontextu úvěrových operací Eurosystemu mohl vykonat právo započtení, které by měl vůči původnímu věřiteli této pohledávky. V zájmu snížení možných ztrát v případě realizace by se toto vyloučení mělo vztahovat i na všechny třetí strany, jimž je úvěrová pohledávka centrální bankou Eurosystemu následně postoupena⁽⁶⁾.

Konkrétní pozměňovací návrhy k těm ustanovením navrhovaného nařízení, která ECB doporučuje změnit, jsou uvedeny v samostatném technickém pracovním dokumentu včetně příslušného odůvodnění. Technický pracovní dokument je k dispozici v anglickém jazyce na internetových stránkách ECB.

⁽¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových společností (Úř. věst. L 125, 5.5.2001, s. 15).

⁽²⁾ Viz strana 11 důvodové zprávy k navrhovanému nařízení.

⁽³⁾ Viz odstavec 9.1 stanoviska CON/2008/37.

⁽⁴⁾ Viz zejména odstavec 2 oddíl I čl. L. 141-4 francouzského finančního a měnového zákoníku, který byl zaveden článkem 53 zákona č. 2016-1691 ze dne 9. prosince 2016; článek 26 italské vyhlášky č. 237 ze dne 23. prosince 2016, která byla přeměněna na zákon zákonem č. 15 ze dne 17. února 2017; čl. 22-1 odst. 4 zákona o měnovém statusu a o Banque centrale du Luxembourg ze dne 23. prosince 1998; viz rovněž odstavce 2.1-2.2 stanoviska CON/2006/56; odstavec 2.3 stanoviska CON/2016/37; odstavec 5.1 stanoviska CON/2017/1.

⁽⁵⁾ Viz odstavec 2.2 stanoviska CON/2016/37; odstavec 5.1 stanoviska CON/2017/1.

⁽⁶⁾ Viz odstavec 2.5 stanoviska CON/2016/37.

Toto stanovisko bude zveřejněno na internetových stránkách ECB.

Ve Frankfurtu nad Mohanem dne 18. července 2018.

Prezident ECB

Mario DRAGHI
